

Publicatie pedofielenlijst in België stuit op rechterlijk verbod

Opinie

Dirk Voorhoof

Hoogleraar Mediarecht,
Universiteit Gent

LAAT ER GEEN MISVERSTAND OVER bestaan. Wat Jean Nicolas uithaalt met zijn weekblad *L'Investigateur* is onbetamelijk en juridisch ontoelaatbaar. Het aanleggen en openbaarmaken van een lijst van vermeende pedoseksuelen is in dit geval manifest in strijd met de Wet Verwerking Persoonsgegevens (zgn. Privacywet van 8 december 1992). Het is ook onzorgvuldige journalistiek die bovendien een loopje neemt met de eer en goede naam, de privacy en het vermoeden van onschuld van personen. Om het nog maar niet te hebben over de schending van de beroepsethiek of de journalistieke deontologie. De toepassing van de Privacywet kan aanleiding geven tot strafvervolgning, terwijl de vaststelling van onrechtmatige journalistiek kan leiden tot civiele aansprakelijkheid op basis van artikel 1382 Burgerlijk Wetboek. Het (inherente) nadeel aan de toepassing van deze rechtsinstrumenten is evenwel dat een strafrechtelijke veroordeling of een uitspraak ten gronde van de civiele rechter maanden, zelfs jaren op zich kan laten wachten.

Daarom is de reactie te begrijpen van de Liga voor de Rechten van de Mens om naar een andere procedure te grijpen: het *kortgeding*. Een dergelijke procedure opent de mogelijkheid om op enkele uren tijd een rechterlijke uitspraak te ontlokken in de vorm een *voorlopige maatregel* om (ergere) schade te voorkomen. Als de kortgedingrechter kan overtuigd worden van het manifest strafbaar of onrechtmatig karakter van een perspublicatie én van het nut van een alerte reactie, kan deze een onmiddellijk verbod uitvaardigen tot verspreiding of verdere openbaarmaking van een publicatie. In uiterst dringende omstandigheden kan een dergelijke procedure zelfs gevoerd worden zonder de uitgever, journalist of auteur in de procedure te betrekken. Zonder recht op verdediging wordt dan op eenzijdig verzoekschrift een rechterlijk verbod uitgevaardigd, op vordering van de persoon of personen die anders onmiskenbare schade zouden lijden. Dat is ook het wettelijk kader waarbinnen de voorzitter van de rechtbank te Namen handelde bij het afkondigen op 9 augustus jl. van een verspreidingsverbod van nummer 54 van *L'Investigateur*¹. Analoge voorbeelden uit het recente verleden liggen nog vers in het geheugen. Gedurende enige tijd werd het boek van Regina Louf verboden op vordering van enkele familieleden. De verspreiding van het boek van de Nederlandse journalist Hans Knoop, ook al over de affaire Dutroux, moest gestaakt worden, op vordering van de families Russo en Lejeune. Via kortgedingprocedure werd eveneens een verspreidingsverbod opgelegd aan een nummer van het tijdschrift *Ciné-Télé-Revue* dat bepaalde nota's publiceerde van (wijlen) onderzoeksrechter Martine Doutréwe, ook al in verband met dezelfde affaire. Telkens snelrecht in zijn zuiverste vorm. Efficiënt maar met een ernstige dreiging van verwaarlozing van andere fundamentele rechtsprincipes die in het geding zijn. Artikel 25 van de Belgische Grondwet bepaalt immers kordaat: "de drukpers is vrij; de censuur kan nooit worden ingevoerd". Bepaalde rechtspraak wijst juist daarom elke preventieve tussenkomst via

de kortgedingrechter resoluut af. Alleen achteraf, *a posteriori*, sanctionerend kan via de rechter opgetreden worden tegen strafbare of onrechtmatige perspublicaties. Een rechterlijk publicatieverbod van een boek, krant of tijdschrift wordt vanuit deze visie als een ongrondwettige censuurmaatregel gekwalificeerd. Wil men het nodige respect opbrengen voor een belangrijke pijler die de *founding fathers* van de Belgische Grondwet in 1831 construeerden in functie van de persvrijheid, dan kan men maar beter het verbod van preventieve overheidstussenkomst in ere houden. "Beter iets te veel persvrijheid, anders is er al gauw te weinig", was toen de redenering.

Andere rechtspraak, en met name het Hof van Cassatie, ziet in een rechterlijk verspreidingsverbod van een publicatie geen bezwaar vanuit het perspectief van de grondwettelijke bepalingen betreffende de persvrijheid. In een arrest van het Hof van Cassatie van 29 juni 2000 werd de grondwettelijkheid van het verspreidingsverbod van het nummer van *Ciné-Télé-Revue* met de Doutréwe-nota's bevestigd. Het bezwaar alsof het hier zou gaan om een preventieve, censurerende tussenkomst via de rechter wijst het Hof van Cassatie af. Het Hof verwijst naar het feit dat het betreffende nummer toch al een ruime verspreiding had gekend en leidt daaruit af dat van censuur geen sprake kan zijn. Een redenering die recent ook is gevolgd door het Hof van Beroep te Antwerpen in verband met het verbod van de verkoop van het boek van Hans Knoop (8 februari 1999 en 13 december 1999). In het bevelschrift van 9 augustus 2000 van de voorzitter van de rechtbank te Namen komt deze problematiek zelfs niet eens aan bod en gaat de rechter probleemloos over tot het uitvaardigen van een verspreidingsverbod van het gewraakte nummer van het tijdschrift. De vraag of men hier niet te maken heeft met een vorm van preventieve censuur kwam helemaal niet ter sprake. Opmerkelijk is overigens dat niet enkel de verspreiding in België verboden wordt van het nummer 54 van *L'Investigateur*, maar dat ook verbod wordt opgelegd om de lijst waarvan sprake te verspreiden via Internet of via welke andere media ook, op straffe van een dwangsom van 1 miljoen fr. per vastgestelde inbreuk. Het verbod is niet enkel gericht tot Jean Nicolas maar is algemeen en onbestemd. Een uitspraak *erga omnes*? En ook in dit geval werd door de kortgedingrechter een verbod opgelegd na procedure op eenzijdig verzoekschrift.

Meteen wordt duidelijk hoe flinterdun het grondwettelijk verbod van censuur voor de kortgedingrechter geworden is.

¹ De uitspraak is elders in deze aflevering van Mediaforum afgedrukt.